

El cant dels ocells

ALBERT JANÉ (Institut d'Estudis Catalans)

Una de les més belles cançons de Nadal del nostre repertori popular és, com sap tothom, *El cant dels ocells*, que, en els darrers decennis, segurament com a conseqüència de les interpretacions del gran Pau Casals, va adquirir un cert valor simbòlic i representatiu, patriòtic i tot.

No pretenem ara altra cosa que fer un parell d'observacions de caràcter lingüístic que ens suggereix la lletra d'aquesta esplèndida composició musical.

En primer lloc, volem posar en relleu que el títol, *El cant dels ocells*, és un exemple magnífic de l'ús del singular en el que en podem dir el plural col·lectiu, és a dir, un sintagma nominal amb què es designa un conjunt d'elements, coses o persones, referits als d'un altre conjunt amb els quals hi ha una relació rigorosament individual. Cada ocell, el rossinyol, el canari, el verdum, etc., té el seu propi cant, específic i diferent dels altres, però aquest fet no va pas induir l'anònim autor de la lletra d'aquesta cançó a dir-ne *Els cants dels ocells*, tal com molts proposen actualment, adduint que es tracta no d'un sol cant sinó d'una pluralitat de cants. Evidentment, l'autor ni s'ho devia plantejar; es va limitar a escriure el títol d'una manera natural i espontània, d'acord amb un ús general que no coneixia vacil·lacions de cap mena.

En segon lloc, i és penós haver-ho de dir, avui serien molts els qui, supeditats vergonyosament i voluntàriament, perquè no els hi obliga ningú, als usos de l'espanyol, en lloc de *El cant dels ocells* no vacillarien a dir *El cant de les aus*. Hem denunciat més d'un cop aquest castellanisme d'ús que consisteix a subjectar-se dòcilment a una norma de distribució que el castellà ha creat amb les seves paraules *pájaro* i *ave*, fent correspondre automàticament, amb un rigor digne d'una causa millor, *ocell* a la primera d'aquelles dues paraules, i *au* a la segona, cosa que els emmena a dir sistemàticament *les aus nocturnes*, *les aus de presa*, *les aus dels aiguamolls de l'Empordà*, fins i tot *les aus de corral*, deixant de banda una paraula tan genuïna i tradicional com *aviram*. No es volen adonar que aquesta norma de distribució és una norma pròpia i exclusiva del castellà, i s'hi subordinen de bon grat, i aquesta subordinació els priva de recórrer a unes solucions tan genuïnes com *els ocells de presa* o *els ocells de nit*.

Val a dir que els ocells de què és qüestió en la nostra cançó no són exclusivament ocellets menuts, moixons com el canari o el verdum. El primer que s'hi esmenta és ni més ni menys que l'àliga (o àguila) imperial, i, reblant el clau, l'últim és el duc, un ocellàs gegantí, el més gros de tots ocells de nit. No ha de ser inesciaient que allarguem aquesta breu nota amb la nòmina completa de tots els ocells esmentats en la cançó: l'àliga imperial, el pardal, el verdum, el lluer, el passerell, el tord, el rossinyol, la cotxa, el bitxac, el reietó, el canari, el cotoliu, el merlot, l'estiverola, el francolí, la puput, la tórtora, el colom, el pigot, el borroner, la guatlla, el cucut, la perdiu, la garsa, la griva, el gaig, la cadenera, el pinsà, el xot, el mussol, el gamarús i el duc. Remarquem que els quatre darrers són tots ells ocells de nit (no «aus nocturnes», com diuen habitualment els nostres sucursalistes). ♦

